

ОСНОВНІ ФАКТОРИ І ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ І ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ

Козак Л.С., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна

Червякова В.В., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна

THE MAIN FACTORS AND PERSPECTIVES OF INNOVATION DEVELOPMENT OF ENTERPRISES AND TECHNOLOGY TRANSFER IN UKRAINE

Kozak L.S., Candidate of Economic Sciences, National Transport University, Kyiv, Ukraine

Chervyakova V.V., Candidate of Economic Sciences, National Transport University, Kyiv, Ukraine

ОСНОВНЫЕ ФАКТОРЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ И ТРАНСФЕРА ТЕХНОЛОГИЙ В УКРАИНЕ

Козак Л.С., кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Червякова В.В., кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В умовах розбудови ринкової економіки головним джерелом економічного зростання стають не природні і матеріальні ресурси, а ідеї та інновації. Найважливішою умовою конкурентоспроможності як окремо взятої компанії, так і усієї економіки країни є безперервний інноваційний процес, створення і застосування нових технологій. Від ступеня застосування передових технологій залежить підвищення продуктивності праці, якість продукції і, як наслідок – місце країни в міжнародному поділі праці та рівень доходів населення.

На сучасному етапі розвитку світової економіки трансфер технологій, як і весь інноваційний процес, протікає під впливом глобалізації і синхронізації технологічних зрушень. Це дозволяє країнам, що відстають за рівнем соціально-економічного розвитку, швидко скорочувати розрив завдяки формуванню національної інноваційної економіки та імпорту критичних технологій. Трансфер технологій є одним з інструментів інноваційного розвитку підприємств, оскільки сприяє модернізації та збільшенню обсягу виробництва, випуску нової продукції і, відповідно, отриманню додаткового прибутку. Тому створення умов для активізації технологічного трансферу, зокрема, удосконалення фінансово-економічного механізму його реалізації, є важливим і актуальним завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми. Теоретичні та практичні аспекти досліджуваної проблеми висвітлені у працях багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців: Л. І. Федулової [1], О.Ф. Андросової [2], В.О. Василенко [3], В.В. Стадник [4], С.М. Ілляшенко [5], О.М. Скібіцького [6], П.П. Микитюк [7], О.І. Волкова [8], І.Л. Петрової [9], В. Касьяненко [10], А.І. Козлової [11], О.П. Карп'юк [12], В.І. Дмитріва [13] та ін.

Цілі статті. Визначення і систематизація основних проблем інноваційного розвитку і трансферу технологій на вітчизняних підприємствах.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. За даними проекту Global Innovation Index 2015, що реалізується під керівництвом бізнес-школи Insead, Всесвітньої організації інтелектуальної власності та Корнельського університету, Україна займає 64 місце серед 141 країни за рівнем розвитку інновацій. У доповіді висвітлюються різні аспекти використання людського капіталу, які необхідні для досягнення інновацій, включаючи кваліфіковану робочу силу; об'єднання людського, фінансового та технологічного капіталу; збереження талановитих працівників; мобілізацію високоосвічених людей. Експерти високо оцінюють вітчизняний людський капітал (36 місце), зокрема, рівень середньої та вищої освіти (25 і 31 місце) та досліджень (45 місце), а також результативність створення, використання та поширення знань і технологій в Україні (34 місце). Однак недостатній розвиток інвестиційних інструментів (136 місце), незадовільний стан інфраструктури (112 місце), нестабільність та неефективність державних інституцій (112 місце), складнощі ведення бізнесу (92 місце) та недосконалість нормативно-правового регулювання діяльності суб'єктів господарювання (89 місце) перешкоджають інноваційному розвитку нашої держави. Крім Глобального інноваційного індексу експерти визначають рейтинг країн за Індексом інноваційної ефективності, який

розраховується шляхом рейтингування відношення Інноваційного вихідного індексу до Інноваційного вхідного індексу. Так, за рівнем віддачі від інновацій Україна посідає 47 сходинку, а за рівнем вкладень в інновації – лише 84. За індексом інноваційної ефективності Україна посідає 15 місце. Це свідчить з одного боку про незначні вкладення в інновації, а з іншого – про створення досить сприятливих умов для інноваційної результативності [14].

За даними Державної служби статистики, витрати на наукову і науково-технічну діяльність в Україні щорічно зростають в абсолютному вимірі, але при цьому їхня частка у ВВП залишається меншою, ніж 1% ВВП. Так, наукоємність ВВП України у 2014 р. становила 0,66% – найменше значення за період 2005-2014 рр., що свідчить про втрачання наукою здатності виконувати економічну функцію. Частка коштів державного бюджету у відсотках ВВП у 2014 р. становила 0,26% (2013 р. – 0,33%) [15-22] (рис. 1).

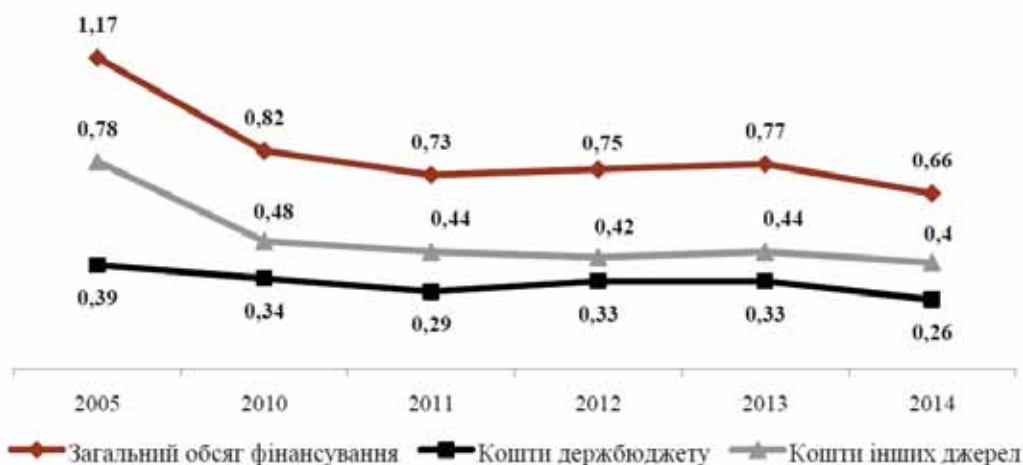

Рисунок 1 – Динаміка наукоємності ВВП (%)

За даним показником Україна значно відстає від країн з розвинутою ринковою економікою. Так, за даними Євростату, частка обсягу витрат на наукові дослідження та розробки країн ЄС-28 у ВВП становила 2,01%. Більшою за середню частка витрат на дослідження та розробки була у Фінляндії – 3,31%, Швеції – 3,3%, Данії – 3,06%, Німеччині – 2,85%, Австрії – 2,81%, Словенії – 2,59%, Франції – 2,23%, Бельгії – 2,28%; меншою – у Чорногорії, Румунії, Кіпрі, Латвії та Болгарії (від 0,38% до 0,65%) [23].

Обсяг фінансування наукової і науково-технічної діяльності в Україні за рахунок усіх джерел у 2014 р. становив 10320,33 млн грн, у тому числі за рахунок державного бюджету – 4057,03 млн грн. Частка коштів державного бюджету у загальному обсязі фінансування становила 39,3% вітчизняних замовників – 20,8%, іноземних замовників – 19,8%, власних коштів – 18,7% (рис. 2) [24].

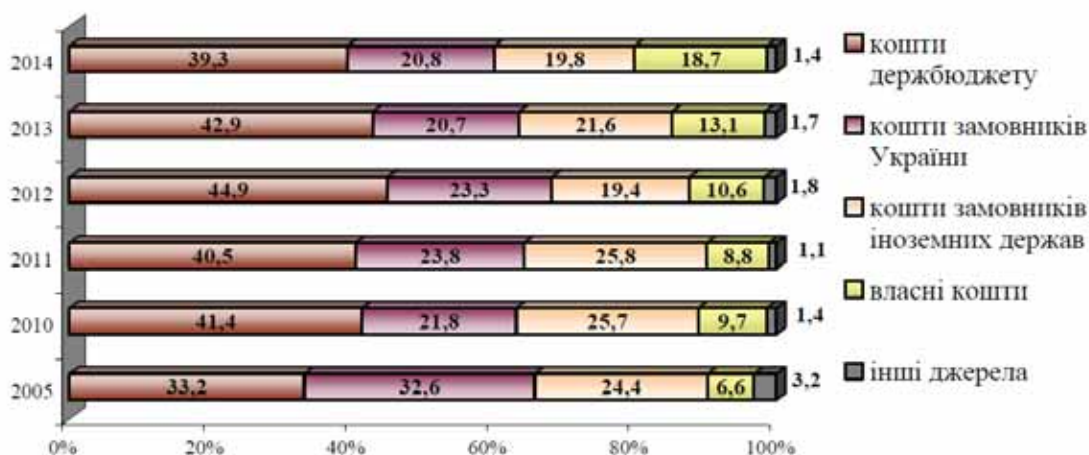

Рисунок 2 – Динаміка структури фінансування наукової і науково-технічної діяльності за джерелами

Одним із реальних заходів компенсації вкрай недостатнього бюджетного фінансування науки стало залучення коштів замовників шляхом вирішення проблеми стимулювання підприємницького сектору до фінансування наукових досліджень і розробок в цілях оновлення та модернізації власного

виробництва. Так, у структурі коштів вітчизняних замовників найбільшу частину становили кошти організацій підприємницького сектору (рис. 3).

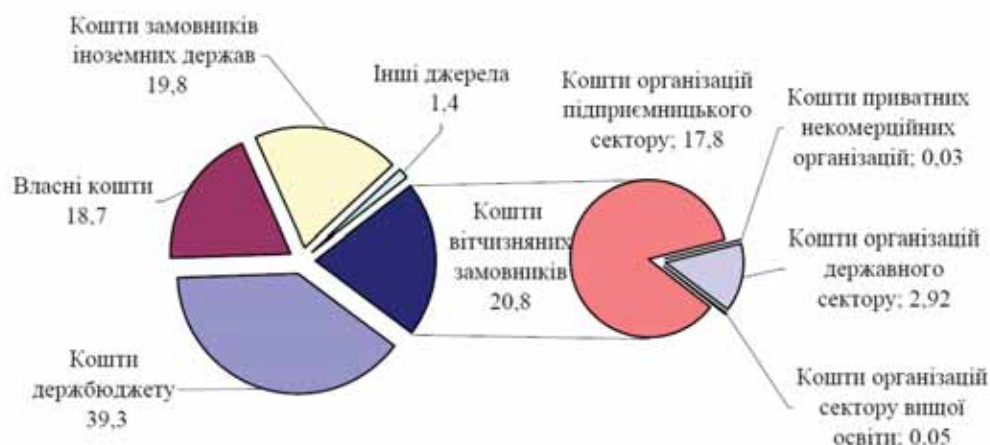

Рисунок 3 – Розподіл загального обсягу фінансування наукової і науково-технічної діяльності у 2014 р. за джерелами і секторами діяльності (%) [24]

У структурі розподілу витрат за галузями наук найбільшу питому вагу мають технічні науки (майже 58%), у той час як частка фінансування з державного бюджету у загальному обсязі витрат на цю галузь становить лише 14,6%. Найбільші ж частки бюджетних коштів у загальному обсязі витрат на галузь припадають на гуманітарні та суспільні науки (відповідно майже 96% та 90%) (рис. 4).

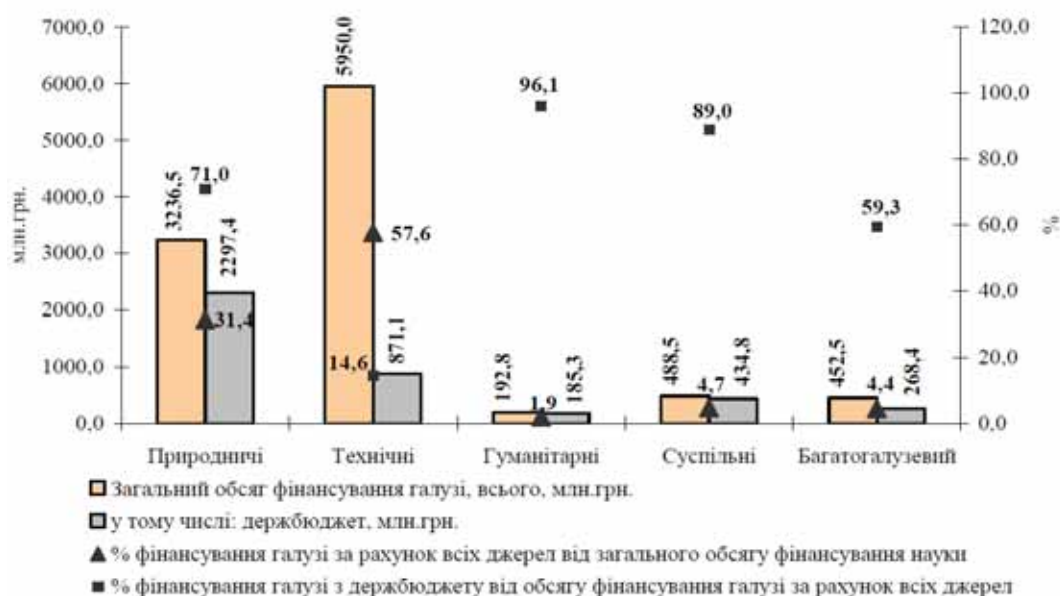

Рисунок 4 – Обсяги фінансування наукової і науково-технічної діяльності за галузями наук у 2014 р. [24]

У 2014 р. інноваційну діяльність провадили 1609 підприємств, що становило 16,1% від загальної кількості промислових підприємств України (рис. 5).

Із загальної кількості інноваційно-активних підприємств 17,6% займалися внутрішніми та зовнішніми науково-дослідними роботами; придбання машин, обладнання та програмного забезпечення здійснювали 61,7%; придбання зовнішніх знань – 5,2%; навчання та підготовку персоналу – 19,8%; ринкові запровадження інновацій – 4,9%; інші роботи – 8,7% підприємств.

За видами економічної діяльності найбільша частка інноваційно-активних підприємств припадає на виробництво харчових продуктів – 17,1% від загальної кількості підприємств, які провадили інноваційну діяльність; на виробництво машин і устаткування – 9,6%; виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування – 5,4%; виробництво хімічних речовин і хімічної продукції – 4,7%.

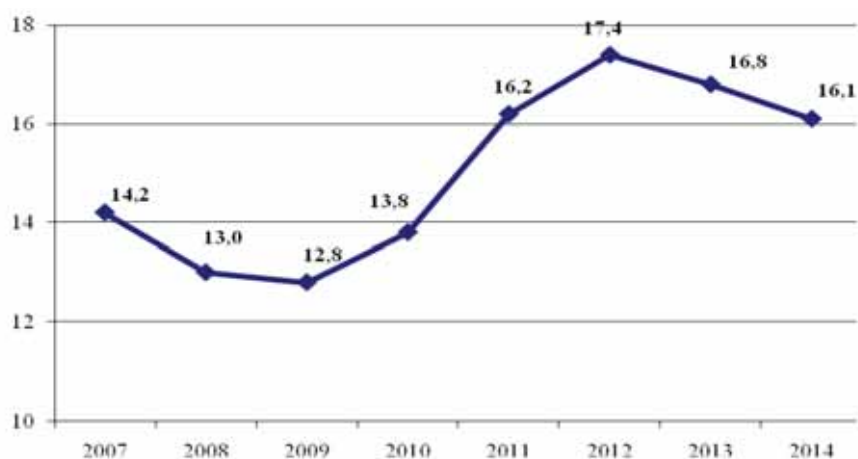

Рисунок 5 – Динаміка інноваційної активності промислових підприємств (у % до загальної кількості промислових підприємств в Україні)

За технологічними секторами частка інноваційно-активних підприємств у високотехнологічному (37,6%) і середньовисокотехнологічному (21,1%) секторах залишається значно вищою за середнє значення в Україні (16,1%). Найвищі значення інноваційної активності підприємств зафіксовано у: виробництві повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування (56,7%), виробництві зброї і боєприпасів (50,0%), виробництві основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (38,2%).

Загальний обсяг фінансування інноваційної діяльності підприємств у 2014 р. становив 7695,9 млн грн або 0,5% ВВП (у 2013 р. – 9562,63 млн грн). З 2011 р. інтенсивність інноваційних витрат (відношення обсягів фінансування інноваційної діяльності до обсягів реалізації промислової продукції) стабільно знижується (рис. 6).

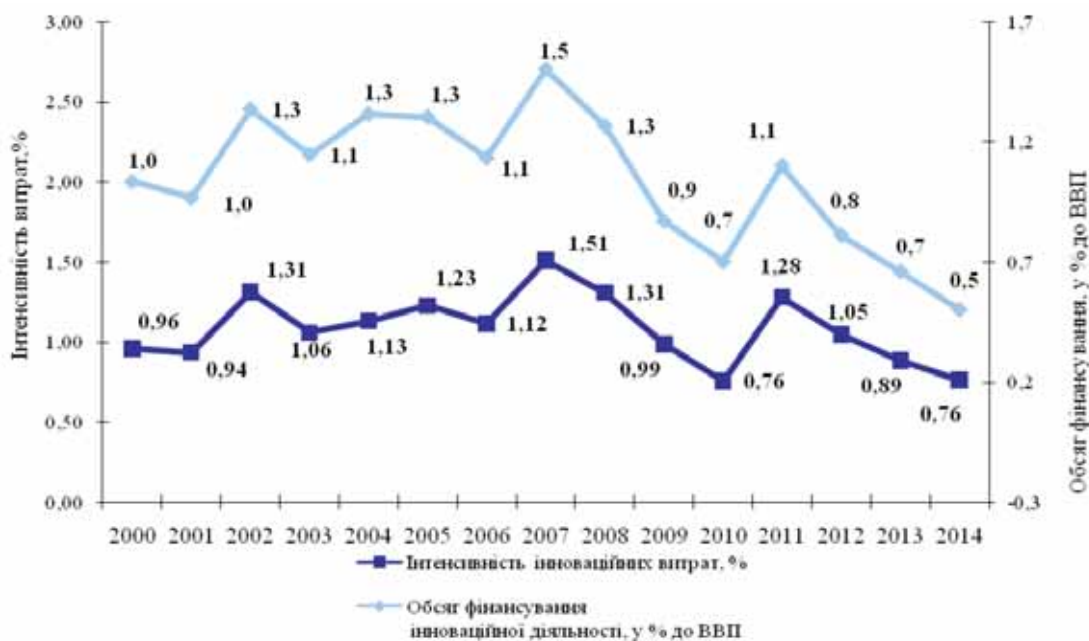

Рисунок 6 – Динаміка основних показників фінансування інноваційної діяльності

У 2014 році частка фінансування інноваційної діяльності за рахунок коштів державного бюджету зростає. Якщо у 2013 році вона становила 0,3% від загального обсягу фінансування інноваційної діяльності, то у 2014 році – 4,5% (рис. 7), а на одне підприємство у 2014 р. припадало в середньому 0,28 млн грн бюджетних видатків, у 2013 р. – 0,02 млн грн.

Основна частина коштів державного бюджету була спрямована на виробництво інших транспортних засобів (97,2% від загальної суми бюджетних коштів або 41,4% загального обсягу фінансування інновацій цього виду діяльності), виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування (1,2%). Незначна сума коштів була направлена на виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (0,8%), виробництво гумових і пластмасових виробів (0,6%), виробництво машин і устаткування (0,1%).

Рисунок 7 – Структура фінансування інноваційної діяльності у 2014 році за джерелами

Обсяг власних коштів, які залучалися на фінансування інноваційної діяльності, за минулий рік зріс з 72,9% до 85,0% від загального обсягу. На одне підприємство, в середньому у 2014 р. припадало 5,42 млн грн власних коштів (у 2013 р. – 5,21 млн грн). Найбільші частки власних коштів було вкладено в інноваційну діяльність підприємствами з виробництва харчових продуктів – 22,8%, виробництва машин і устаткування – 16,0%, виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів – 12,2%.

У 2014 році частка фінансування інноваційної діяльності за рахунок кредитів збільшилася з 6,6% до 7,3%. Але в той же час на одне підприємство в середньому у 2014 р. припадало 0,46 млн. грн. кредитних коштів. За рахунок кредитів здійснювали інноваційну діяльність, в основному, підприємства з виробництва харчових продуктів – 66,0% від загального обсягу фінансування інноваційної діяльності за рахунок кредитів; виробництва гумових і пластмасових виробів – 11,0%; виробництва напоїв – 5,9%; виробництва меблів – 3,9%; виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів – 3,4%.

Частка коштів іноземних інвесторів у 2014 р. становила 1,8% від загальної суми виділених на інновації коштів. На одне інноваційне підприємство у середньому було виділено 0,11 млн грн у 2014 р. (0,94 млн грн у 2013 р.). Основна їх частина була направлена на такі галузі, як виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (46,1%) – високотехнологічний сектор, виробництво машин і устаткування (38,8%) – високо- та середньовисокотехнологічний сектор, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування (10,2%) – середньонизькотехнологічний сектор.

Частка коштів вітчизняних інвесторів становила 0,1% у 2014 р. На одне інноваційне підприємство у 2014 р. припадало 0,006 млн грн коштів вітчизняних інвесторів (у 2013 р. – 0,09 млн грн). Вітчизняні інвестори, як і іноземні, у 2014 році найбільшу частку своїх коштів виділили на інноваційну діяльність підприємствам високотехнологічного сектору – 54,6% (на 51,4 в.п. більше, ніж у 2013 р.) від загального обсягу коштів вітчизняних інвесторів і середньовисокотехнологічного – 37,9% (на 32,8 в.п. більше, ніж у 2013 р.). Зокрема, підприємствам з виробництва повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування – 30,6%; виробництва комп'ютерів, електронної та оптичної продукції – 24,1%; виробництва машин і устаткування, ремонту і монтажу машин і устаткування – 37,9%. Значно зменшилася частка коштів вітчизняних інвесторів у низькотехнологічному секторі – на 84,5 в.п. на користь, знову ж таки, високотехнологічного.

З метою здійснення нововведень у 2014 році 154 підприємства придбали нові технології (в Україні та за її межами). Найактивнішими щодо придбання технологій були підприємства з виробництва харчових продуктів – 19,5% від загальної кількості підприємств, які займалися придбанням нових технологій, з виробництва машин і устаткування – 9,1%, виробництва хімічних речовин і хімічної продукції – 6,5%.

Кількість придбаних вітчизняними підприємствами нових технологій в Україні та за кордоном з 2011 року постійно зменшується. У 2014 році промисловими підприємствами придбано 426 нових технологій в Україні та 117 – за її межами (у 2013 р. – 512 та 139 технологій відповідно) (рис. 8).

Рисунок 8 – Динаміка кількості придбаних технологій промисловими підприємствами (од.)

Із загальної кількості технологій найбільша частка – 297 технологій або 54,7% – це придбання устаткування, з них 85 – за межами України (рис. 9).

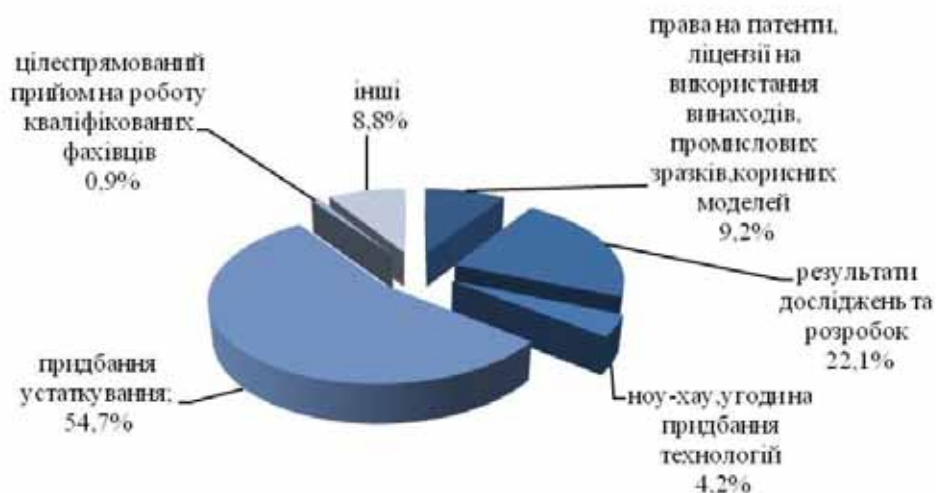

Рисунок 9 – Розподіл придбаних в Україні та за її межами технологій за формами придбання у 2014 році

У 2014 р. придбання технологій в Україні здійснювали переважно підприємства у низькотехнологічному секторі, зокрема в сфері видобутку металевих руд, інших корисних копалин і розроблення кар'єрів, поліграфічної діяльності та тиражування записаної інформації.

Найактивнішими у придбанні іноземних технологій були підприємства високотехнологічного сектору – 37 од., що більше у 2,1 рази, ніж у 2013 р. Зокрема, підприємства з виробництва повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування – 25 од. (2013 р. – 15 од.), виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів – 11 технологій (2013 р. – 0 од.), виробництва автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів – 11 технологій (2013 р. – 0 од.).

Кількість переданих нових технологій у 2014 році становила всього 36 одиниць. При цьому 34 технології за формою придбання – результати досліджень та розробок, 2 – за формою продаж устаткування (рис. 10).

В Україні у 2014 році було передано 28 нових технологій, з яких 20 (71,4%) припадає на підприємства з виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів; на поліграфічну діяльність, тиражування записаної інформації – 7 (25,0%); на виробництво інших транспортних засобів – 1 технологія (3,6%).

Рисунок 10 – Динаміка переданих в Україні та за її межі технологій (од.)

За межі України передано 8 технологій, з яких для галузі поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації – 4 нових технологій; виробництво харчових продуктів – 2; виробництво інших транспортних засобів – 1; виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції – 1.

Таким чином, в Україні через слабку взаємодію науки і бізнесу трансфер технологій не знайшов свого розвитку. В умовах політичної та економічної нестабільності, недосконалості законодавства, податкової та інших регулюючих і дозвоільних систем, постійного недофінансування наукової та інноваційної діяльності Україна змушена імпортувати значно більше технологій з інших країн, ніж може експортувати. Така ситуація є свідченням сировинного характеру економіки України, її технологічної деградації внаслідок занепаду наукомістких галузей та незацікавленості держави і бізнесу в побудові економіки інноваційного типу. Через недостатнє розповсюдження прогресивних технологій країна втрачає можливість використання стратегії нарощування інноваційного потенціалу на пріоритетних напрямках науково-технічного прогресу, що загрожує закріпленням екстенсивної моделі розвитку економіки [9-12].

Низький успіх в реалізації проектів по трансферу технологій в Україні, головним чином, зумовлено двома групами чинників: особливостями економічного розвитку нашої держави та правовими аспектами захисту прав учасників інноваційного процесу.

До першої групи чинників належать:

- ✓ скорочення частки інноваційної продукції в загальному обсязі промислової продукції України та зниження інноваційної активності підприємств;
- ✓ значну енергомісткість виробництва у більшості галузей вітчизняної економіки;
- ✓ загрозиливу товарну структуру українського експорту, що формується переважно за рахунок сировинних галузей;
- ✓ переважання частки низькотехнологічних виробництв над середньо- і високотехнологічними;
- ✓ викривлення структури вітчизняного трансферу технологій переважно в бік залучення;
- ✓ недостатній розвиток інструментів фінансування інноваційної діяльності, зокрема, венчурних організацій;
- ✓ низький попит на відповідні науково-технічні розробки з боку держави та приватного сектору.

До другої групи чинників можна віднести:

- ✓ нестабільність політичного середовища та неефективність органів державної влади;
- ✓ незадовільний стан верховенства права в Україні;
- ✓ складнощі ведення бізнесу і сплати податків, а також процедури банкрутства;
- ✓ незадовільний стан інформаційно-комунікаційної інфраструктури, зокрема «електронного уряду»;
- ✓ недосконалість захисту прав інвесторів через вади законодавчої бази;
- ✓ недостатню державну підтримку, зокрема, відсутність податкового стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності;
- ✓ складність та бюрократизованість процесу реєстрації права інтелектуальної власності в Україні.

Подолання зазначених негативних тенденцій вимагає задіяти чинники інституційного характеру – вдосконалення законодавчої бази в області трансферу технологій та розробку напрямків

державної політики в сфері комерціалізації результатів інтелектуальної діяльності, активізацію розвитку інфраструктури ринку технологій і залучення підприємств до роботи з існуючою інтелектуальною власністю.

Орієнтація на побудову інноваційного суспільства має базуватися на пріоритетному використанні національних систем науки, освіти, їхній інтеграції та зміцненні зв'язків з виробництвом, визначенні та підтримці пріоритетних напрямів, удосконаленні всієї системи інноваційних циклів, упровадженні нових організаційних форм, здійсненні надійного захисту інтелектуальної власності, інтересів власних товаровиробників, інтересів споживачів, упровадженні перспективних нетрадиційних способів розв'язання організаційних питань (створення тимчасових творчих колективів тощо). Комплексне здійснення таких заходів сприятиме розвитку інноваційної діяльності та підвищенню конкурентоспроможності вітчизняного виробництва.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. У зв'язку з подальшою глобалізацією світових економічних процесів важливо на державному рівні стимулювати створення нових інтеграційних об'єднань вітчизняних і зарубіжних підприємств, зокрема з метою розроблення й впровадження інвестиційно-інноваційних процесів. Наразі необхідно розробити й ухвалити стратегію інноваційного розвитку України, виходячи з її геополітичних інтересів і внутрішніх можливостей. Для цього потрібно створити умови для входження представників інтелектуальної еліти до кола осіб, які приймають політичні рішення. Необхідно сформувати систему фінансування інноваційних процесів з усіх можливих джерел (державного, кредитного, венчурного та інших), спрямовуючи їх у високотехнологічні дослідження і галузі, які в найближчі десятиліття могли б вивести Україну з аутсайдерів інноваційного розвитку у лідери. Це можливо, якщо ставку буде зроблено на інтелект, з урахуванням досвіду Японії, Фінляндії, Південної Кореї та Сінгапуру.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Федулова Л.І. Економіка знань: підруч. / Л.І. Федулова; НАН України; Ін-т екон. та прогнозів. НАН України. – К., 2009. – 600 с.
2. Андросова О.Ф. Трансфер технологій як інструмент реалізації інноваційної діяльності: Монографія / О.Ф. Андросова, А.В. Череп. – К.: Кондор, 2007. – 356 с.
3. Василенко В.О. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. / В.О. Василенко, В.Г. Шматько; за ред. В.О. Василенко. – К.: ЦУЛ, 2003. – 440 с.
4. Стадник В.В. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. / В.В. Стадник, М.А. Йохна. – К.: Академвидав, 2006. – 464 с.
5. Ілляшенко С.М. Інноваційний менеджмент: підруч. / С.М. Ілляшенко. – Суми: Університетська книга, 2010. – 334 с.
6. Скібіцький О.М. Інноваційний та інвестиційний менеджмент: навч. посіб. / О.М. Скібіцький. – К.: ЦУЛ, 2009. – 408 с.
7. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. / П.П. Микитюк. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 400 с.
8. Волков О.І. Інноваційний розвиток промисловості України: навч. посіб. / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан. – К.: КНТ, 2006. – 648 с.
9. Петрова І.Л. Інноваційна діяльність: стимули і перешкоди [Текст]: монографія / І.Л. Петрова, Т.І. Шпильова, Н.П. Сисоліна. – К.: Дорадо, 2010. – 320 с.
10. Касьяненко В. Зарубіжний досвід управління інноваційним потенціалом економіки та можливості його використання в Україні / В. Касьяненко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 4. – С. 200–204.
11. Козлова А.І. Інноваційна модель розвитку економіки України: міжнародні пріоритети / А.І. Козлова // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2012. – № 725. – С. 125–129.
12. Карп'юк О.П. Національні моделі стимулювання інноваційного процесу / О.П. Карп'юк // Стратегічні пріоритети. – 2013. – № 3. – С. 46 – 51.
13. Дмитрів В.І. Світовий досвід фінансового регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності / В.І. Дмитрів // Ефективна економіка. – 2014. – №7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3214>.
14. Cornell University, INSEAD, and WIPO (2015): The Global Innovation Index 2015: Effective Innovation Policies for Development, Fontainebleau, Ithaca, and Geneva.
15. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2007 році / Держ. комітет статистики України. – К.: ДП «Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України», 2008. – 361 с.
16. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2008 році / Держ. комітет статистики України. – К.: ДП «Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України», 2009. – 352 с.

17. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2009 році / Держ. комітет статистики України. – К.: ДП «Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України», 2010. – 347 с.
18. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2010 році / Держ. служба статистики України. – К.: ДП «Інформаційно-видавничий центр Держстату України», 2011. – 282 с.
19. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2011 році / Держ. служба статистики України. – К.: ДП «Інформаційно-видавничий центр Держстату України», 2012. – 305 с.
20. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2012 році / Держ. служба статистики України. – К.: ДП «Інформаційно-видавничий центр Держстату України», 2013. – 287 с.
21. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2013 році / Держ. служба статистики України. – К.: ДП «Інформаційно-видавничий центр Держстату України», 2014. – 314 с.
22. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2014 році / Держ. служба статистики України. – К.: ДП «Інформаційно-видавничий центр Держстату України», 2015. – 255 с.
23. Gross domestic expenditure on R&D (GERD) Режим доступу: http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=t2020_20
24. Стан розвитку науки і техніки, результати наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності, трансферу технологій за 2014 рік: Аналітична довідка / Український інститут науково-технічної і економічної інформації. – К., 2015. – 208 с.

REFERENCES

1. Fedulova L.I. *Ekonomika znan : pidruch.* / L.I. Fedulova ; NAN Ukrainy ; In-t ekon. ta prohnouzuv. NAN Ukrainy. – K., 2009. – 600 s.
2. Androsova O.F. *Transfer tekhnolohii yak instrument realizatsii innovatsiinoi diialnosti: Monohrafiia* / O.F. Androsova, A.V. Cherep. – K.: Kondor, 2007. – 356 s.
3. Vasylenko V.O. *Innovatsiinyi menedzhment: navch. posib.* / V.O. Vasylenko, V.H. Shmatko /za red. V.O. Vasylenko. – K.: TsUL, 2003. – 440 s.
4. Stadnyk V.V. *Innovatsiinyi menedzhment: navch. posib.* / V.V. Stadnyk, M.A. Yokhna. – K.: Akademydav, 2006. – 464 s.
5. Illiashenko S.M. *Innovatsiinyi menedzhment: pidruch.* / S. M. Illiashenko. – Sumy : Universytetska knyha, 2010. – 334 s.
6. Skibitskyi O.M. *Innovatsiinyi ta investytsiinyi menedzhment: navch. posib.* / O.M. Skibitskyi. – K.: TsUL, 2009. – 408 s.
7. Mykytiuk P.P. *Innovatsiinyi menedzhment: navch. posib.* / P.P. Mykytiuk. – K.: Tsentр uchbovoi literatury, 2007. – 400 s.
8. Volkov O.I. *Innovatsiinyi rozvytok promyslovosti Ukrainy: navch. posib.* / O.I. Volkov, M.P. Denysenko, A.P. Hrechak. – K.: KNT, 2006. – 648 s.
9. Petrova I.L. *Innovatsiina diialnist: stymuly i pereshkody [Tekst]: monohrafiia* / I.L. Petrova, T.I. Shpylova, N.P. Sysolina. – K.: Dorado, 2010. – 320 s.
10. Kasianenko V. *Zarubizhnyi dosvid upravlinnia innovatsiynym potentsialom ekonomiky ta mozhlyvosti yoho vykorystannia v Ukraini* / V. Kasianenko // *Marketynh i menedzhment innovatsii.* – 2011. – № 4. – S. 200–204.
11. Kozlova A. I. *Innovatsiina model rozvytku ekonomiky Ukrainy: mizhnarodni priorytety* / A. I. Kozlova // *Visnyk Natsionalnogo universytetu «Lvivska politekhnikha».* – 2012. – № 725. – S. 125–129.
12. Karpiuk O. P. *Natsionalni modeli stymuliuвання innovatsiinoho protsesu* / O. P. Karpiuk // *Stratehichni priorytety.* – 2013. – № 3. – S. 46 – 51.
13. Dmytriv V.I. *Svitovyi dosvid finansovoho rehuliuвання investytsiino-innovatsiinoi diialnosti* / V.I. Dmytriv // *Efektivna ekonomika.* – 2014. – №7. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3214>.
14. Cornell University, INSEAD, and WIPO (2015): *The Global Innovation Index 2015: Effective Innovation Policies for Development*, Fontainebleau, Ithaca, and Geneva.
15. *Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini u 2007 rotsi* / Derzh. komitet statystyky Ukrainy. – K.: DP «Інформатиіно-vydavnychiy tsentr Derzhkomstatu Ukrainy», 2008. – 361 s.
16. *Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini u 2008 rotsi* / Derzh. komitet statystyky Ukrainy. – K.: DP «Інформатиіно-vydavnychiy tsentr Derzhkomstatu Ukrainy», 2009. – 352 s.
17. *Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini u 2009 rotsi* / Derzh. komitet statystyky Ukrainy. – K.: DP «Інформатиіно-vydavnychiy tsentr Derzhkomstatu Ukrainy», 2010. – 347 s.
18. *Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini u 2010 rotsi* / Derzh. sluzhba statystyky Ukrainy. – K.: DP «Інформатиіно-vydavnychiy tsentr Derzhstatu Ukrainy», 2011. – 282 s.
19. *Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini u 2011 rotsi* / Derzh. sluzhba statystyky Ukrainy. – K.: DP «Інформатиіно-vydavnychiy tsentr Derzhstatu Ukrainy», 2012. – 305 s.
20. *Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini u 2012 rotsi* / Derzh. sluzhba statystyky Ukrainy. – K.: DP «Інформатиіно-vydavnychiy tsentr Derzhstatu Ukrainy», 2013. – 287 s.

21. Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini u 2013 rotsi / Derzh. sluzhba statystyky Ukrainy. – K.: DP «Informatsiino-vydavnychiy tsentr Derzhstatu Ukrainy», 2014. – 314 s.

22. Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini u 2014 rotsi / Derzh. sluzhba statystyky Ukrainy. – K.: DP «Informatsiino-vydavnychiy tsentr Derzhstatu Ukrainy», 2015. – 255 s.

23. Gross domestic expenditure on R&D (GERD) Режим доступу: http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=t2020_20

24. Stan rozvytku nauky i tekhniky, rezultaty naukovoї, naukovo-tekhnichnoi, innovatsiinoї diialnosti, transferu tekhnolohii za 2014 rik: Analitychna dovidka / Ukrainskyi instytut naukovo-tekhnichnoi i ekonomichnoi informatsii. – K., 2015. – 208 s.

РЕФЕРАТ

Козак Л.С. Основні фактори і перспективи інноваційного розвитку підприємств і трансферу технологій в Україні / Л.С. Козак, В.В. Червякова // Економіка та управління на транспорті. – К.: НТУ, 2015. – Вип. 2.

Стаття присвячена дослідженню проблем інноваційного розвитку підприємств і трансферу технологій в Україні та обґрунтуванню шляхів їх подолання.

Об'єкт дослідження – інноваційна діяльність і трансфер технологій на підприємствах в Україні.

Мета роботи – визначення і класифікація основних факторів інноваційного розвитку підприємств і трансферу технологій в Україні.

Методи дослідження – узагальнення, абстрагування, аналіз, синтез, графічні.

Проаналізовано динаміку і структуру фінансування наукової і науково-технічної діяльності в Україні. Досліджено динаміку інноваційної активності вітчизняних промислових підприємств та інтенсивності їх інноваційних витрат. Охарактеризовано основні джерела і напрями фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні. Виявлено ключові тенденції придбання та передавання новітніх технологій підприємствами в Україні та за її межами. Зроблено висновок, що в Україні через слабку взаємодію науки і бізнесу трансфер технологій не набув поширення. В умовах постійного недофінансування наукової та інноваційної діяльності вітчизняні суб'єкти господарювання змушені імпортувати значно більше технологій з інших країн, ніж можуть експортувати. Визначено та систематизовано основні чинники, що стримують інноваційний розвиток і трансфер технологій вітчизняних підприємств та запропоновано шляхи їх подолання.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ІННОВАЦІЇ, НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ІННОВАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ, ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ.

ABSTRACT

Kozak L.S., Chervyakova V.V. The main factors and perspectives of innovation development of enterprises and technology transfer in Ukraine. Economics and management on transport. Kyiv. National Transport University. 2015. Vol. 2.

The article is devoted to the research of problems of innovative development of enterprises and technology transfer in Ukraine and substantiation of ways to overcome them.

Object of study – innovative activity and technology transfer of enterprises in Ukraine.

Purpose – determination and classification of the main factors of innovation development of enterprises and technology transfer in Ukraine.

Methods of research – generalization, abstraction, analysis, synthesis, graphic.

The dynamics and structure of scientific and technical activity financing in Ukraine were analyzed. The dynamics of innovative activity of domestic industrial enterprises and the intensity of their innovation expenditure were researched. The main sources and directions of innovative activity financing of Ukrainian enterprises were characterized. The key trends of acquisition and transmission of advanced technologies in Ukraine and abroad were revealed. It was concluded that because of weak interaction between science and business technology transfer has not acquired prevalence in Ukraine. In conditions of permanent underfunding of scientific and innovative activity, domestic business entities are forced to import much more technologies from other countries than they can export. The main hampering factors of innovation development and technology transfer of domestic enterprises were determined and systematized and the ways to overcome them were proposed.

KEYWORDS: INNOVATION, SCIENTIFIC AND TECHNICAL ACTIVITY, INNOVATIVE ACTIVITY OF ENTERPRISES, FINANCING OF INNOVATIVE ACTIVITY, TECHNOLOGY TRANSFER.

РЕФЕРАТ

Козак Л.С. Основные факторы и перспективы инновационного развития предприятий и трансфера технологий в Украине / Л.С. Козак, В.В. Червякова // Экономика и управление на транспорте. – К.: НТУ, 2015. – Вып. 2.

Статья посвящена исследованию проблем инновационного развития предприятий и трансфера технологий в Украине и обоснованию путей их преодоления.

Объект исследования – инновационная деятельность и трансфер технологий на предприятиях в Украине.

Цель работы – определение и классификация основных факторов инновационного развития предприятий и трансфера технологий в Украине.

Методы исследования – обобщение, абстрагирование, анализ, синтез, графические.

Проанализирована динамика и структура финансирования научной и научно-технической деятельности в Украине. Исследована динамика инновационной активности отечественных промышленных предприятий и интенсивности их инновационных расходов. Охарактеризованы основные источники и направления финансирования инновационной деятельности предприятий в Украине. Выявлены ключевые тенденции приобретения и передачи новейших технологий предприятиями в Украине и за ее пределами. Сделан вывод, что в Украине из-за слабого взаимодействия науки и бизнеса трансфер технологий не получил распространения. В условиях постоянного недофинансирования научной и инновационной деятельности отечественные субъекты хозяйствования вынуждены импортировать значительно больше технологий из других стран, чем могут экспортировать. Определены и систематизированы основные факторы, сдерживающие инновационное развитие и трансфер технологий отечественных предприятий и предложены пути их преодоления.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: ИННОВАЦИИ, НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ, ИННОВАЦИОННАЯ АКТИВНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ, ФИНАНСИРОВАНИЕ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ, ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГИЙ.

АВТОРИ:

Козак Людмила Степанівна, кандидат економічних наук, професор, Національний транспортний університет, завідувач кафедри «Економіка», e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, тел. +380442803016, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова, 1, к. 314.

Червякова Валентина Володимирівна, Національний транспортний університет, кандидат економічних наук, асистент кафедри економіки, e-mail: ChervyakovaV@bigmir.net, тел.: +380679571074.

AUTHOR:

Kozak Liudmyla S., Ph.D., professor, National Transport University, head, department of Economics, e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, tel. +380442803016, Ukraine, 01010, Kyiv, Suvorova str., 1, of. 314.

Chervyakova Valentina V., National Transport University, Candidate of Economic Sciences, Assistant, Department of Economics, e-mail: ChervyakovaV@bigmir.net, tel.: +380679571074.

АВТОРЫ:

Козак Людмила Степановна, кандидат экономических наук, профессор, Национальный транспортный университет, заведующий кафедрой «Экономика», e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, тел. +380442803016, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова, 1, к. 314.

Червякова Валентина Владимировна, Национальный транспортный университет, кандидат экономических наук, ассистент кафедры экономики, e-mail: ChervyakovaV@bigmir.net, тел.: +380679571074.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Воркут Т.А., доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри транспортного права та логістики Національного транспортного університету, Київ, Україна.

Бондаренко Є.В., доктор економічних наук, професор, президент Української академії інвестицій в науку і будівництво, Київ, Україна.

REVIEWER:

Vorkut T.A., Ph.D., Engineering (Dr.), professor, Head of Department of Logistics and Transport Law, National Transport University, Kyiv, Ukraine.

Bondarenko Ye.V., Ph.D., Economics (Dr.), professor, President of Ukrainian Academy of investment in science and construction, Kyiv, Ukraine.